

ACC. N:R M. 15985:1-11.

Landskap: *Skåne* ..... Upptecknare: *Algot Nilsson, Osby*
Härad: *V. Göinge* ..... Berättare: " " "
Socken: *Visseltofta* ..... Berättarens yrke: *lantbrukare*
Uppteckningsår: *1963* ..... Född år *1887* i *Visseltofta*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Skogskötsel (enskilda skogar) s. 1-11.

LuF 122

16/9-63

Skriv endast på denna sida.

Skogsskötsel (enskilda skogar)

Här i orten finns lantbruk med tillhörande skog på mellan 10 har upp till 150 har. På min fastighet finns 25 har skog. På 1800-talet fram till 1870 var det ej mycket värde i skogen. Man högg litet sågtimmer som sågader vid vattenverken och så körde man med häst ner till Lund och Malmö med bräder som såldes där. Men skogen väckte mer än som överkades och då svedjade man en del mark för att få såg och potatis. Man högg ner halv mogen skog och brände upp alltsammans. Men efter 1870 började styrt av trävarn i stor skala och då överkades mycket men man planterade icke något utan återvädden fick skötas av naturen, och på svedjade marker hade fröet lätt att gro om ej kalhyggen var för stora utan kunde sprida frö från angränsande skog. Men svedjade marker blev magra och skogen väckte sedan långsamt.

Jug 122

Skogsodling

Den första skogsodlingen på enskilda skogar här i trakten utfördes 1894. Det var Kristianstads Läns skogsodlingssällskap som lämnade ut frö och planter. Denna förening upphörde då skogsvårdstyroelsen bildades. Omkring 1910 var det ganska allmänt att man planterade gamla kalmarkes. Man fick planter från Skogsvårdstyroelsen som hade egna plantskolor. Till plantering av gamla kalmarkes lämnades planter gratis. Det var endast tall och gran som planterades. Orsakerna till att man började odla skog var dels att priserna på trävaror hade blivit bälbre, dels att skogarna var illa medfarna av blädning då man högg de bästa träden och stora kalhyggan då man sålde på rot till trävaruhandlande. Efter första världskriget omkring 1920 började man ganska allmänt plantera hyggena. Nu för tiden planterar man alltid hyggena ett eller två

är efter avverkningen. Det var endast på herrgårdar som skogsodling förekom längre tillbaka i tiden, och man planterade då också bok och ek. Den första tiden skogsvärdstyrelsen verkade var många miss-tänksamma mot skogsodling, och då vanvård förekom blev det stundom ingripande genom avverkningförbud men genom upplysning och bättre priser på trävaror har man på senare tid varit mycket intresserad av skogsodling.

Vid skogsodling för var det en man som hackade av grästörven eller ljungen på en yta av cirka 30 centimeter i diameter samt hackade upp ett hål omkring 20 centimeter djupt och lade den upphackade jorden i en hög vid sidan av hålet. Lätningen av plantorna brukade utföras av kvinnor eller pojkar som då satte ned plantan vid hålets ena kant och lade dit den upphackade jorden och packade till den. Då frösädd utfördes hackades endast

grästorven bort och fröet myllades med en liten kratta. Frösädd förekommer sällan numera. På de senaste åren har man börjat använda en sort planteringsbovr och då kan en man ensam utföra planteringen.

Arvverkningssvanor

Det var omkring år 1900 som en och annan började anlita sakkunnig för stämpling vid försäljning av skog. Det var ju skogsägarna som tog initiativet här till. Det var först på 1930-talet som man mera allmänt började anlita sakkunnig stämplingshjälp. Stämplingshjälp anlätades därför att man kunde få träden mätade och kubikmassan beräknad, samt bättre bedömning av vilka träd som borde huggas. Innan skogsvårdsstyrelsen bildades var det kronojägare på orten som på lediga stunder utförde stämpling åt enskilda skogsägare, men sedan har Skogsvårdsstyrelsen

5
anlitats. Nu för tiden anlitas alltid stämplings-
hjälps vid försäljning och även vid husbehovshugg-
ning anlitas ofta länsskogsvaktarna för stämpling
särskilt om skogsägaren ej själv utför arbetet med
avverkningen. Skogsägare med långvarig erfarenhet
angående avverkning kan ju stundom själv utföra
stämpling. Om man skall kalhugga ett skifte
och sälja virket efter avverkningen kan ju stämpling
ej behövas. Det antas numera ej vara god ekonomi
att spara skog som är övermogen. På senare tid
har uppfattningen i denna fråga förändrats

Då stämpling av en större post skall
utföras brukar man vara tre man, då en man
mäter träden med klavn och en annan stämplar
trädet, samt stämplingsledaren, vanligen län-
sskogsvaktaren skriver eller prickar in måtten på
träden. På ett antal träd vanligen vart tionde
mäter man höjden och denna sker numera med

en pistolliknande simrik apparat. Träden mätes vid brösthöjd, och stämplas både vid brösthöjd och nere vid roten. Stämplingen utföres med stämplingshammare som också är yta.

Förr då skogen ej hade så stort värde avverkade man de största och bästa träden efter blädning-metoden utom då man sålde på rot till någon trävaruhandlande då man gick omkring ett skifte och kom överens om ett pris för skiftet som sedan kalhöggs. På senare tid har en betydande förändring skett, så att man i flera omgångar först galstrar ut de sämsta och undertryckta träden innan det kalhöggs vid mogen ålder. Om skogägaren själv utförde gallringen blev den ju något beroende av vilket sortiment som skulle huggas. Om man högg massaved galstrade man ut det sämsta och klenaste virket. Men om ^{man} högg sågtimmer måste man galstra ut grivne träd.

Under större delen av 1800-talet gick omkring hälften av det avverkade virket till husbehov. Dels till bränsle samt till stängsel som byggdes av klivet virke, täckning ^{dike} broar m. m. Numera går det ej ens 10% av avverkningen till husbehov vid ett jordbruk med omkring 50 ha skog. Förändring har skett genom att man ej håller stängsel i rågångarna i skogarna och där stängsel behövs har detta ersatts med taggtråd och täckdikningen med tegelrör. Det var först omkring 1930 som man här på orten började avverka massaved i större utsträckning. På de mindre brukningsdelarna om 10-20 ha sker avverkning ej årligen, men på de större avverkar man årligen men något olika mängd beroende på priser och efterfrågan. Det har främst varit massavedsavverkningen som gjort att man gått in för årliga avverkningar. Men också att det varit jämnare priser de senaste åren.

Under 1800-talet och fram till 1930 utfördes
huggningen vanligen så att två man arbetade
tillsammans. Många skogsägare utförde arbetet
med hjälp av familjemedlemmar eller med hjälp
av någon tovarare eller granne. Som verktyg använde
man en stor stocksåg, cirka en och en halv meter
lång för att fälla träden, samt en bågsåg för
kapningen och yxor för kvistningen. Då trädet
skulle fällas högg man först ett s. k. fälle på ena
sidan av stammen nere vid roten, och åt det håll
man ville trädet skulle falla. Sedan började man
såga från andra sidan av stammen och något högre
än fällhuggget. Då man kommit nästan fram till
fället föll trädet. Den lilla rand som ej sågades av
reglerade trädet att falla åt rätt håll. Om trädet
lutade åt motsatt håll slog man i kilar i den sågade
skäran för att få det att falla i önskad riktning.
På 1930-talet började man använda s. k. timmersvansar

en något mindre fällsäg som en man kunde fälla med. Omkring 1950 började man sedan med motorsäg och numera är det knappast någon som hugger utan motorsäg. Utkörningen utfördes för alltid med hästar, och man använde då korta städar s. k. getstädar eller hammel som de benämndes här i orten för att släpa timret ut till vägar. Sedan lastades det på vagnar eller kälkar och kördes med hästar till sågverken. Då lastbilarna kom till övertog dessa vägtransporterna, och sedan utfördes endast utsläpningen ur skogen med häst, och på det senaste årtiondet har man också använt traktorer för utsläpning av virket ur skogen. Skogsarbetet är ju ett friskt arbete men ansträngande och till en del beroende av väderleksförhållande. På senare tid har arbetet dock underlättats genom motorsägar och användning av kranar till lastning vid utkörning.

Skogsarbete förekommer sju numera. Man övergår

det dels för att det gav dålig näring åt djuren
och för att plantering och återväxt tog skada
genom nedtrampning och arbeta

Organisationer

Det var omkring 1950 som skogsvårdsstyrelsen
började anordna skogsdagar med föredrag. Initia-
tivet härtill togs av skogsvårdsstyrelsen. Det var
först på 1930-talet som man mera allmänt kunde
märka länsskogsvaktarens kontroll över skogarna.
I något enskilda fall har skogsvårdsstyrelsen
utfärdat avverkningsförbud då vanvård förekom-
mit. Men man har helst genom upplysning sökt
förmå skogsägarna att sköta skogen väl.

Det var omkring 1930 som skogsägarna började
ansluta sig till skogsägareföreningen. Dem som
var först är ej lätt att säga då man ganska allmänt
gick med. Skogsägareföreningen har ej lämnat
hjälp till skogsodling eller stämpling utan den

förmedlar avsättningen av medlemmarnas virke
samt driver också egna industrier för förädling
vid pappersbruk och sågverk. Men i de av föreningen
nybildade skogsbruksområden som vanligen omfattar
en socken med anställd skogsinspektör utför
denne stämpling och taxering samt ombesörjer
plantering röjning och vägbygge.